

**KOBİ'LERİN BASEL KRİTERLERİNİN ETKİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ:
KONYA İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN FİRMALAR ÜZERİNDE BİR
ARAŞTIRMA¹**

Ayşe AKDAM²

Mikail ALTAN³

ÖZET

Basel II düzenlemeleri tüm işletmelerin olduğu kadar KOBİ'lerin de kredi bulma olanaklarını etkileyen önemli düzenlemelerdir. Yapılan bir düzenlemenin başarısı bu düzenlemenin uygulayıcıları tarafından bilinirliği ile doğrusal bir ilişki içerisinde. KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri konusunda ne ölçüde bilgi sahibi olduğu, bu düzenlemelerin hayata geçirilmesine ve başarıyla uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada Konya ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri konusunda ne kadar bilgi sahibi olduğu ve bu düzenlemelerin muhtemel etkilerinin neler olabileceği konularındaki görüşleri alınmıştır. Konya organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren 466 firmadan 110 firma ile anket yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Konya'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Basel II düzenlemeleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve genel anlamda Basel II düzenlemelerinin olumsuz etkilerinin daha fazla olacağı kanaatinde oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Basel Düzenlemeleri, Basel II, KOBİ.

**THOUGHTS OF SMEs ABOUT THE EFFECTS OF BASEL II REGULATIONS: A
RESEARCH STUDY ON FIRMS THAT OPERATING IN KONYA**

ABSTRACT

Basel II consists of important regulations that will affect the loan facilities. The level of information of the SMEs on these regulations is an important fact for contribution to commence of these regulations. In this study, data how much the SMEs in Konya know about Basel II regulations and what would be the outcomes of these regulations' possible effects is collected. A questionnaire is applied to 110 firms out of 466 in Konya Organized Industrial Zones. According to our findings, it is observed that; SMEs in Konya have not sufficient information about Basel II regulations and in their opinion, unfavourable effects of these regulations will be much more intense.

Keywords: Basel Regulations, Basel II, SMEs.

¹ Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD'de Ayşe Akdam tarafından 2010 yılında hazırlanan "Basel II Düzenlemeleri'nin KOBİ'lere Etkileri ve Konya İlinde Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinden özetlenmiştir.

²e-mail: ayseakdam@hotmail.com.tr

³ Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi –İİBF- İşletme Bölümü, e-mail: maltan@selcuk.edu.tr

GİRİŞ

Küreselleşmenin bir sonucu olarak tüm ülke ekonomilerinin bir bütün haline dönüşmesi ile küresel ekonomiye uyum zorunlu hale gelmiştir. Basel II düzenlemeleri de bankacılık alanında birçok ülkenin katılımı ile oluşturulmuş küresel anlamda uygulaması giderek artan bir uzlaşma halini almıştır. Basel II kredilendirme sürecinde kredi fiyatının belirlenmesi aşamasında, teminat odaklı fiyatlama anlayışından risk odaklı fiyatlama anlayışına geçilmesi yönündeki düzenlemeleri ile kredi kullanıcılarını da önemli ölçüde etkileyen düzenlemeler bütünü olmuştur. Özellikle sınırlı sermaye ile kurulan KOBİ'lerin küçük ve riskli yapıları nedeniyle önemli bir dış finansman kaynağı olan kredi imkânlarının Basel II sonrası ne yönde gelişeceği birçok çalışmaya konu olmuştur.

Son yıllarda yaşanan finansal krizler sadece finansal sistemi değil, tüm ekonomiyi etkilemektedir. Türkiye'de Basel II'ye geçiş önce 2008'de 2009 yılına ertelenmiş ve son olarak 2009 yılında küresel kriz nedeniyle de ileri bir tarihe ertelendiği duyurulmuştur. En kısa zamanda uygun şartlarda uygulamaya geçirilmesi planlanan Basel II'nin –birçok ülke ekonomisinde reel sektördeki işletme sayısının % 95'inden fazlasını oluşturan ve büyük öneme sahip olan – KOBİ'lere etkilerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada öncelikli olarak Basel kriterlerine ve muhtemel etkilerine yer verilmiştir. Sonrasında Konya ilinde faaliyet gösteren firmalar üzerinde yapılan ampirik çalışma sonuçlarına yer verilip, KOBİ'lerin değerlendirmelerinden yola çıkılarak Basel II 'ye geçilmesi durumunda KOBİ'lerin karşı karşıya kalacağını düşündüğü olumsuz etkileri azaltmaya yönelik öneriler sunulmuştur.

I. BASEL II KRİTERLERİ VE KOBİ'LERE ETKİLERİ

Basel II bankalar ve diğer finansal kurumların karşı karşıya oldukları risklerin farkına varması ve ölçülmesi için küresel alanda uygulanması öngörülen standartlar getiren uluslar arası bir anlaşmadır. Basel Komitesi olarak bilinen başlangıçta on gelişmiş ülkenin merkez bankası temsilcilerinden oluşan ve diğer ülkelerin katılımıyla üye sayısı giderek artan komite tarafından getirilen düzenlemeler aracılığıyla Basel II Uzlaşısı oluşturulmuştur. 1988 yılında yayımlanan Basel I standartlarının zamanla mali piyasaların gelişmesi ile yetersiz görülmesi ve eleştirilerin artmasıyla 1999 yılında yeni uzlaşma için çalışmalar başlamıştır (BCBS, 2006). Çalışmalar

sonucunda getirilen yenilikler ve değişiklikler ile Basel II nihai metni 2004 yılında yayımlanmıştır. Basel II, asgari sermaye gereksinimi, banka ve denetim otoritesinin incelemesi ve piyasa disiplini olmak üzere üç temel dayanak üzerine kurulmuştur.

Asgari sermaye gereksinimi ile bankaların bulundurmaları gereken minimum sermaye miktarının % 8 olması öngörülmüştür. Basel II uzlaşısında hesaplama içinde kredi riski hesaplama şekli tamamen değiştirilirken, sermaye yeterlilik oranının hesaplanmasında kredi riski ve piyasa riski yanında operasyonel risk yeni bir risk unsuru olarak dikkate alınmıştır. (Babuşcu, 2005). Basel II ile birlikte risklerin ölçülmesine alternatif yaklaşımlar getirilmiştir. Özellikle kredi risklerinin ölçülmesinde kullanılması öngörülen yaklaşımlar ile kredinin analizi değerlendirilmesi ve yapılandırılması süreçlerine risk odaklı bir anlayış getirilmiş, kredi fiyatının belirlenmesinde firmanın risk derecesi ve kredinin risk derecesi olmak üzere iki unsur ortaya koyulmuştur. Bu durum uygulamaya geçilen ülkelerde bankalarla kredi ilişkisinde bulunan firmaları dolaylı olarak önemli ölçüde etkileyecek bir düzenlemedir. Bu noktada Basel II düzenlemeleri ile KOBİ tanımına getirilen yenilikler neticesinde Basel II'nin birçok ülke ekonomisinde önemli bir yere sahip olan KOBİ'lere etkileri en çok üzerinde durulan konular arasında olmuştur.

Avrupa Komisyonu Basel II'yi birlik içerisindeki tüm bankalar için zorunlu tutmuştur. Bu nedenle AB yolundaki Türkiye için Basel II'ye uyum kaçınılmaz hale gelmiştir (Yılmaz, 2007). Türkiye'de önce 2008 yılında uygulamaya geçilmesi planlanmış ancak daha sonra 01.01.2009 tarihine ertelenmiştir. 01.01.2009 tarihinde geçişine yönelik BDDK tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda, önemli mesafelerin kaydedildiği, ancak 2008 döneminde uluslararası finansal piyasalarda yaşanan sebepleri ve etkileri derin küresel kriz nedeniyle uygulamanın ileri bir tarihe ertelendiği ancak uyum çalışmalarının devam edeceği duyurulmuştur (BDDK, 2008).

Basel II'nin KOBİ'lere muhtemel etkilerine, getirilen kriterler çerçevesinde değinirsek başlıca 4 bölümde incelemek mümkündür. Bunlar Basel II'nin KOBİ tanımı, KOBİ'lerin finansmanı, KOBİ'lerin derecelendirilmesi ve kurumsal yönetim anlayışı ve KOBİ'lerin istihdam anlayışı üzerindeki etkileridir.

A. Basel II'nin KOBİ Tanımı Üzerindeki Etkisi

Tablo 1'de Türkiye, AB ve Basel II KOBİ tanımları karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Yıllık ciro kriteri baz alındığında AB tarafından getirilen KOBİ tanımı ile Basel II KOBİ tanımı uyumludur. Türkiye'de uzun zaman KOBİ tanımı konusunda karmaşa yaşanmış olmakla birlikte, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan bir düzenleme ile getirilen ortak KOBİ tanımına göre; KOBİ'ler 250 kişiden az çalışanı istihdam eden ve net satış hâsılatı ve/veya mali bilançosu 25 milyon YTL'yi aşmayan işletmeler olarak tanımlanmıştır. Avrupa Birliği KOBİ tanımlamasında ise 250'ye kadar çalışanı olan ve cirosu 50 milyon Euro'ya, mali bilançosu 43 milyon Euro'ya kadar olan işletmeler KOBİ tanımı kapsamına alınmıştır (Çavuş, 2007; Aras, 2005: 13). KOBİ tanımlaması konusunda AB tanımı ile Basel II tanımının uyumlu olduğu görülmektedir. Basel II KOBİ olma şartlarına göre Türkiye'deki işletmeleri değerlendirirsek, büyük işletme olarak nitelendirilen birçok işletme ciro büyüklükleri nedeniyle KOBİ sınıflandırılmasına dahil olacaktır. Bunun yanında, yıllık cironun firma büyüklüğünü ifade etmede anlamlı olmadığı durumlarda, bankalara yıllık ciro yerine toplam bilanço büyüklüğünü dikkate almaları için denetim otoriteleri tarafından izin verilebilecektir (Yüksel, 2005: 16).

Tablo 1: Türkiye – AB KOBİ Tanımı ve Basel II KOBİ Olma Şartları**

	Tanım Kriteri	Mikro İşletme	Küçük İşletme	Orta Ölçekli İşletme
Türkiye	Çalışan Sayısı	0-9	10-49	50-249
	Yıllık Ciro	≤ 1 Milyon TL	≤ 5 Milyon TL	≤ 25 Milyon TL
Avrupa Birliği	Çalışan Sayısı	≤ 10	≤ 50	≤ 250
	Yıllık Ciro	≤ 2 Milyon Euro	≤ 10 Milyon Euro	≤ 50 Milyon Euro
	Tanım Kriteri	Perakende KOBİ	Kurumsal KOBİ	
Basel II	Yıllık Ciro	≤ 50 Milyon Euro		
	Kredi Miktarı*	≤ 1 Milyon Euro	> 1 Milyon Euro	

*Tek bir bankadaki toplam kredi miktarını ifade etmektedir.

** “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards(BIS,2006)”, “The New SME Definiton: User Guide and Model Declaration(EC, 2005)” ve “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik(T.C. Resmi Gazete, 2005)” kaynaklarından derlenmiştir.

Türkiye'de KOBİ'ler toplam işletmelerin %99,4'ünü oluşturmaktadır. Türkiye'deki tanım dikkate alındığında cirosu 25 milyon TL'nin altında bulunan firmalar KOBİ statüsünde iken Basel II'ye göre yıllık cirosu 50 milyon TL'yi geçmeyen firmalar KOBİ olarak sınıflandırılmaktadır. Basel II kriterlerine göre Türkiye'deki KOBİ'lerin toplam işletmeler içindeki payında da ciddi artış olmaktadır.

B. Basel II'nin KOBİ'lerin Finansmanı Üzerindeki Etkisi

Basel II'nin KOBİ'lerin finansmanı üzerindeki etkileri başlıca kredi miktarı, kredi maliyeti, teminatlandırma ve vade üzerinde olacaktır. Tablo 1'de kredi miktarı kriterine göre ayrıma değinecek olursak; firmanın yıllık cirosu 50 milyon Euro'nun altındaysa kullanılan kredi miktarına göre KOBİ'ler perakende ve kurumsal KOBİ olmak üzere tekrar sınıflandırılmaktadır. Burada önemli olan nokta firmaların kullandıkları kredi miktarının 1 milyon Euro limitine göre sınıflandırılması yanında belirlenmiş olan bu kredi miktarının firmaların tüm bankalardaki toplam kredi miktarı yerine, her bir bankadaki kredi miktarını ifade etmesidir. Bu durumda farklı bankalardan kredi kullanan KOBİ'ler kullandıkları kredi miktarına göre farklı bankalarda perakende KOBİ veya kurumsal KOBİ olarak nitelendirilip kredi fiyatlandırması da bu ayrıma göre değişecektir. Öncelikli olarak uygulamaya geçilmesi planlanan standart yaklaşıma göre perakende KOBİ'ler için krediler % 75 risk ağırlığı ile fiyatlandırılırken kurumsal KOBİ'lerden derecelendirme notu istenilecek veya derecelendirme notu bulunmayan kurumsal KOBİ'ler % 100 risk ağırlığı ile fiyatlandırılacaktır (Tablo 2). Bu durumda Basel II'ye geçilmesi durumunda Türkiye'de birçok KOBİ daha düşük risk ağırlığı için 1 milyon Euro'nun üstünde kredi kullanmak istediğinde çalıştıkları banka sayısını artırarak kredi fiyatlarını önemli ölçüde düşürebileceklerdir. Bu durum doğrudan bankaların kredi maliyetini etkileyen bir unsur olmaktadır. Çünkü risk odaklı fiyatlama anlayışı ile çalışan bankaların kullandırdıkları kredilerde risk oranı azaldıkça ayırmaları gereken sermaye miktarı ve dolayısıyla sermaye maliyetleri de azalacaktır.

Basel II uygulamasına geçilmesi ile riski yüksek olan KOBİ'lerin kredi maliyetleri artacaktır. Bu noktada KOBİ'lerin uygulamaya geçildikten sonra bankalar dışında diğer finansman kaynaklarına yönelmeleri gerekecektir. KOBİ'lerin alternatif finansman yöntemleri

arasında factoring, forfaiting, vadeli işlemler borsası, leasing, satıcı finansmanı, devlet teşvikleri ve yeni kurulan KOBİ Borsası gibi aktif yöntemler olabilecektir (Çelik ve Kızıllı, 2008: 29). Sonuçta farklı finansman kaynağı tercihindeki artış nedeniyle KOBİ kredilerinde miktar ve oran bakımından düşüş yaşanabilecektir.

Tablo 2. Standart Yaklaşımında KOBİ'ler için Risk Ağırlıkları

Derece	AAA / AA-	A+ / A-	BBB+ / BB-	BB-' nin Altı	Derecesiz
Perakende KOBİ Risk Ağırlığı	75 %				
Kurumsal KOBİ Risk Ağırlığı	20%	50%	100%	150%	100%

Kaynak: BDDK, 2007: "Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması Gözden Geçirilmiş Düzenleme (Yeni Sermaye Uzlaşısı-Kapsamlı Versiyon) adlı çalışmadan derlenmiştir.

Basel II ile getirilen en önemli değişikliklerden bir diğeri bankalar tarafından risk azaltıcı unsurlar olarak kabul edilen teminatlardır. Basel II sonrasında firmalar tarafından yoğun olarak kullanılan müşteri çek senetleri ortak ve grup kefaleti gibi teminatlar risk azaltıcı unsur olarak kabul edilmeyecek nakit, altın, mevduat sertifikası ve ana endeksteki hisse senetleri gibi daha likit ve güvenilir kaynaklar kabul edilecektir.

Kredinin vadesi konusunda Basel II'de kullanılan kredi risk azaltım araçları ile kredi vadesinin uyumsuzluğu konusuna değinilmiştir. Vade 1 yıla kadar ise kredi risk azaltım araçları dikkate alınmazken vade 1 yılın üstünde iken vade uyumsuzluğu söz konusu ise uzlaşıda belirlenmiş olan formülasyon aracılığı ile kredi risk azaltım araçlarının fiyatlandırmaya etkisi hesaplanmakta ve hesaplama neticesinde teminatın risk azaltıcı etkisi düşmektedir. Bu da doğrudan kredinin riskliliğini ve fiyatını etkileyen bir unsur olmaktadır. Tüm bu düzenlemeler KOBİ'lerin finansman tercihlerini doğrudan etkileyecektir.

C. Basel II'nin KOBİ'lerin Derecelendirilmesi ve Kurumsal Yönetim Anlayışı Üzerindeki Etkisi

Derecelendirme, belirli bir borçlunun kredi değerliliğinin belirlenmesini, başka bir ifade ile borçlunun krediyi geri ödeme olasılığının değerlendirilmesini ifade etmektedir. Değerlendirme sonucunda verilen derecelendirme notları borçlunun taşıdığı riskin matematiksel bir ifadesi olmaktadır. Yapılan değerlendirmelerde belirli kategoriler kullanılmakta olup, bu kategoriler harf, sayı, simge veya bunların karışımından oluşan ve kullanıcılar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve yorumlanabilir sembollerle gösterilmektedir (EC, 2005b: 12; Anderson, 2007: 5).

Basel II uygulamasının başlaması ile firmaların ve kullanılacak kredinin risk seviyesi ve bu noktada firmalara bağımsız dış denetim kuruluşları veya bankalar tarafından verilen derecelendirme notunun önemi kredi kullanan tüm firmalar için artmıştır (Arslan, 2007: 64-65). Bir firmanın derecelendirme sürecinde, firmanın finansal verilerinden yönetsel niteliklerine, geçmiş performanslarından gelecekteki projelerine kadar pek çok faktör bir arada değerlendirilmektedir. Derecelendirme notları ortak bir dilin oluşmasını sağlamakta ve fiyat farklılıklarını azaltmaktadır. Firmanın mali yapısı ile ilgili analizler genellikle finansal oranlarının analizini içermektedir. Bir firmanın borç oranı veya finansal kaldıraç oranı ve bunların yanında likidite ve karlılık oranı firma değerlendirilmesinde önemini koruyan göstergeler olmaya devam etmektedir. Niteliksel faktörlerde ise yönetim kalitesi ve faaliyette bulunduğu sektör içindeki durumu/payı önemli göstergelerdir (EC, 2005b: 27-28). Derecelendirmede önemli bir gösterge de firmanın sermaye yapısıdır. Derecelendirilme konusu ve süreci, güçlü sermaye yapısına sahip büyük firmalar için çok yabancı bir konu olmayıp, KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun gündemine ise Basel II süreci ile girmektedir.

Güçlü sermaye yapısına sahip firmaların temerrüt olasılığı da düşük olacaktır. Bu nedenle firmaların sermaye seviyesi yükseldikçe genellikle derecelendirme notu da iyileşmektedir. Eğer bir firma AA seviyesinde belirli bir dış derecelendirme notu almayı hedefliyorsa, belirli oranda sermayeyi bünyesinde tutmak durumundadır. Hatta ekonomik sermaye tanımı, bazı kaynaklarda verilen/verilecek kredi notu için gerekli sermaye tutarı olarak tanımlanmaktadır (Sundmacher ve Ellis, 2008: 5). Basel II uygulamasında da bankaların asgari

sermaye tutarı firmanın derecelendirme/kredi notuna göre belirlenmektedir. Dolayısıyla derecelendirme notu hem firmanın hem de bankanın sermaye gereğinin belirlenmesinde önemli bir araç olmaktadır.

Basel II ile kredi verilen firmanın derecelendirme notu düştükçe banka daha çok risk alacak, karşılık olarak bu risk oranında daha çok sermaye tutacak ve dolayısıyla tutulan sermayeyi getiriden mahrum bırakmış olacaktır. Bunun sonucu olarak yüksek risk nedeniyle ayrılan ve kullanılmayan kaynakların maliyeti derecelendirme notu düşük olan firmalara kullandırılan kredilere yansıtılacaktır. Basel II sürecinde firmaların/KOBİ'lerin maliyetlerini düşürebilmeleri için iyi bir derecelendirme notuna sahip olmaları ve iyi bir derecelendirme notu için ise kurumsallaşmaya yönelik olarak faaliyetlerini düzenlemeleri gerekmektedir.

Ekonominin büyük bir bölümünü oluşturan KOBİ'lerin kurumsal yönetim anlayışıyla yönetilmesi, piyasa ekonomisinde sürdürülebilir bir büyümeyi sağlayabilmek için de en önemli şartlardan birisidir. Kurumsal yönetim (corporate governance), “en geniş anlamda modern yaşamda insanların bir amaca ulaşmak için oluşturduğu herhangi bir kurumun yönetiminin düzenlenmesidir. Daha dar anlamda ise, bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkan tanıyan her türlü kanun, yönetmelik, kod ve uygulamaları” ifade etmektedir. Kurumsal yönetimin evrensel anlamda kabul edilen ve geçerliliği olan dört ana ilkesi vardır. Bu ilkeler adillik, hesap verebilirlik, şeffaflık ve sorumluluktur. Bu ilkeler çerçevesinde kurumsal yönetim, firmaların en yüksek performansı göstermesini, en karlı, en başarılı ve en rekabetçi olmasını hedeflemektedir (TÜSİAD, 2002: 9, 35).

Derecelendirme gereğinin giderek artması maliyetlerini düşürmek isteyen KOBİ'lerin kurumsallaşma eğilimlerini de artıracaktır. Yukarıdaki ilkelerden yola çıkarsak, Basel II sonrası kurumsallaşma çalışmalarında bulunan KOBİ'lerin finansal raporlama süreci önemli ölçüde değişecektir. Bu noktada kurumsal yönetimin KOBİ'lerde benimsenmesi ile finansal raporlama sürecinin şeffaflığı, bağımsız denetim, iç kontrol sistemi, iç denetim ve risk yönetimi KOBİ'ler için daha da önemli hale gelecektir (Uyar ve Aygören, 2006: 63). KOBİ'ler genellikle işletme sahibi ile yöneticinin aynı olduğu aile şirketlerinden oluşmaktadır. Sonuçta birçok KOBİ

sahibi/ortağı yönetimi kaybetme, karı paylaşma ve hesap verme zorunluluğu gibi nedenlerle kurumsallaşmaya sıcak bakmamaktadırlar. Ayrıca KOBİ'lerin küçük yapıları nedeniyle birçoğunun düzenli ve uluslar arası standartlara uygun raporlama için yeterli altyapıları ve nitelikli insan kaynağı mevcut değildir. Basel II ile birlikte iyi bir derecelendirme için gerekli olan kurumsal yönetim, KOBİ'lerin altyapılarında, uygulama ve sistemleri ile istihdam yapısında da farklılıklara yol açacaktır. Başlangıçta her ne kadar kurumsallaşmanın getirdiği maliyetler KOBİ'ler için ek bir külfet gibi görünse de kurumsal yapıya sahip olmanın uzun dönemde sağladığı getiriler ile uluslararası alanda rekabet gücüne sahip KOBİ'lerin ekonomi içindeki oranı artacaktır. Basel II uygulaması ile uluslararası standartlarda güvenilir mali tablolar üreten, yönetim kalitesi yüksek ve sermaye yapıları sağlam olan KOBİ'ler bankalardan daha kolay ve daha avantajlı kredi alabileceklerdir.

Ayrıca bankalar risklerini sürekli izleme, denetleme ve kontrol noktasında kredi kullanan KOBİ'lerin derecelendirme notunun yenilenmesini talep edebileceklerdir. İçsel derecelendirme yaklaşımını benimseyen bankalar zaman zaman –genellikle yılda bir – firmalardan derecelendirme notlarının güncellenmesi için gerekli olan bilgi ve belgeleri isteyerek yeniden değerlendirme yapacaklardır. Bu noktada kurumsal yönetim anlayışının firmada/KOBİ'de sürekli kılınması oldukça önem arz eden bir konu olmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarda görüldüğü gibi kurumsal yönetimin temel ilkeleri arasında yer alan kavramlar, Basel II ilkeleri çerçevesinde öngörülen düzenlemelerle uyum sağlamaktadır. KOBİ'lerin kurumsal yönetim uygulamalarını hayata geçirmesi Basel II'ye hazırlık ve Basel II'nin etkilerini olumlu yöne çevirmek için atılabilecek ilk ve en önemli adımdır. Kurumsal yönetim anlayışının KOBİ'lerde benimsenmesi ve şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesinin sağlanması ile Türkiye'de de önemli bir sorun olan kayıtdışı ekonomi sorunu belirli oranda çözümlenebilecektir. Kayıt dışı işlemleri azalan işletmelerin risk primleri ve dolayısıyla kredi maliyetleri azalacaktır.

Kayıt dışılığın önlenmesinde KOBİ bilançolarında dikkate alınacak başlıca kalemler; aktif kalemleri arasında ticari alacaklar ve stoklar, pasiflerinde ise mali borçlar, ticari borçlar, ödenmiş sermaye ve dönem net karı/zararıdır (TBB, 2006: 27). Özellikle konunun başında bahsedildiği gibi özsermaye yapısı güçlü firmalar Basel II uygulamasına geçişle kredi

maliyetleri yönünden büyük avantaj elde edeceklerdir. Bu nedenle ilerleyen dönemde sermaye yapılarını güçlendirmek amacıyla karların ortaklara dağıtılması yerine işletmede bırakılması KOBİ'lerin lehine olacaktır.

Genellikle aile şirketi niteliğindeki KOBİ'lerin kurumsal yönetim ilkeleriyle yönetilmesi yanında esas faaliyet konularında çalışmaları da önerilmektedir. Kurumsallaşan ve alanında uzmanlaşan şirketlerin ömrü ortakların ömrü ile sınırlı olmayacağından gelişme, büyüme ve rekabetçi ortamda ayakta kalma şansları daha fazla olacaktır. Başarılı olmanın temelinde bir işi çok iyi bilmek yatmaktadır. Ancak konusunda uzmanlaşan işletmeler neyin, nasıl ve hangi teknoloji ile yapılacağını bilebilmektedir. KOBİ'ler esas faaliyet alanlarının dışındaki alanlarda faaliyet göstermeye başladıklarında verimli ve etkin yönetimden uzaklaşarak çeşitli yönetim sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu yüzden KOBİ'lerin en iyi bildikleri iş olan esas faaliyet alanlarında çalışarak daha verimli ve başarılı olmaları işletmenin niteliksel ve niceliksel faktörlerini etkileyen önemli bir unsur olduğu için Basel II sürecinde de öne çıkan hususlar arasında yer almaktadır (ATO, 2007: 53; Yılmaz ve Selimoğlu, 2008: 134). Tüm bu etkenler dikkate alındığında Basel II'nin esasını oluşturan riskin yönetilmesi hususu bankalar kadar diğer kredi kullanıcılarını da ilgilendirmelidir. Basel II sürecinde kurumsal yönetim ve risk yönetimi anlayışının KOBİ'lere kazandırılması, bu işletmelerin farklı finansal enstrümanlar konusunda bilgi sahibi olma ve risk yönetim aracı olarak bu kaynaklardan yararlanma oranını artıracaktır.

Sonuç olarak Basel II KOBİ'lere derecelendirilmeleri konusunda yasal bir zorunluluk getirmese de Basel II ile birlikte, kredi maliyetlerini azaltmak isteyen KOBİ'lerde derecelendirme gereği artacak, Basel II uygulaması iyi derecelendirme notuna sahip KOBİ'lerin lehine olurken, derecelendirme notu kötü olan veya yapı itibarıyla güçlü olmayan firmaların aleyhine olacaktır. Basel II uygulamasının etkilerini olumluya çevirmek için KOBİ'lerin bu süreye dek, uzman kişilere finansal tablolarının analizlerini yaptırmaları, eksikliklerini belirlemeleri ve bu eksikleri gidermeleri gereklidir. KOBİ'lerin – özellikle finansman ihtiyaçlarını banka kredilerinden sağlayan KOBİ'lerin – uygun maliyetler ile kredi temin edebilmeleri için mali ve yönetsel yapılarında gerekli bu düzenlemeleri kurumsal yönetim ilkelerine uyum çalışmaları ile destekleyerek en kısa zamanda yapmaları gerekmektedir.

D. Basel II'nin KOBİ'lerin İstihdam Anlayışı Üzerindeki Etkisi

KOBİ'lerin finansal zorluklarla karşılaşmasındaki temel sebeplerden biri, işletme yöneticilerinden kaynaklanan sorunlardır. İşletme sahibinin işletme yöneticisi olarak tüm işleri üstlenmiş ve teknik kökenli yöneticiler olması sorunların daha büyük boyutlara ulaşmasına neden olmaktadır. İşletme sahipleri yönetim ile ilgili sorumlulukları dışarıdan bir uzmana devretme konusuna sıcak bakmamakta ve bu tür sorumlulukların kendilerinde kalması gerektiğini düşünmektedirler. Eğitim seviyesi daha yüksek olan işletme sahipleri arasında bu görüşün çok da desteklenmediği görülmüştür (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2008). Bir diğer üzerinde durulan konu da bilgiye ulaşma güçlüğü ve kalifiye çalışan eksikliği nedeniyle KOBİ'lerin değişen düzenlemelere uyumunun yetersiz ve yavaş olmasıdır.

Büyük işletmelerde genel olarak ayrı bir finansman veya malî işler bölümü mevcut olup bu bölümlerde istihdam edilen uzmanlar, alternatif finansman imkânlarını ve kredi şartlarını değerlendirerek işletme için en uygun finansal kararların alınmasını sağlamaktadır. KOBİ'lerde ise genellikle finansman alanında ayrı bir bölüme rastlanmazken finansman ile ilgili konular da profesyonel olmayan işletme sahipleri tarafından yürütülmektedir. Finansman ile ilgili konuların takibi için "Malî İşler, İdari İşler ve Muhasebe Bölümü" bulunsa da bu bölümlerde de finansal işlere bir "yan iş" gözüyle bakılır. Bu bölümde istihdam edilen personel de finansal konularda uzman olmaktan ziyade; işletmenin tüm idarî, malî ve muhasebe işlerinden sorumlu kişi konumundadır(Ekinci, 2003: 46-47). Böyle bir durumda KOBİ'lerin etkin bir finans yönetimi için gerekli olan finansal kararların verilmesinde finansal analiz gibi yöntemlerin kullanılarak karar alınması, alternatif finansman kaynaklarının araştırılması ve işletmenin uygulanabilir finansal düzenlemeler yapması zorlaşmaktadır.

Ancak Basel II'ye uyum sürecinde KOBİ'lerin mali yapıları ile yönetsel yapılarındaki düzenlemelerin bir gereği olarak alanında uzman kişilerin KOBİ'lerde istihdam edilmesi önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nitelikte personelin istihdam edilemeyişinin sebebi olarak işletmeye maliyetinin yüksek oluşu dile getirilmektedir. Basel II uygulamasının bir sonucu olarak bankalardan kredi kullanmak isteyen KOBİ'lerin personel maliyetleri ile kredi maliyetleri arasında bir seçim yapması söz konusu olacaktır. Çünkü kredilendirme için iyi bir derecelendirme notunun gereği olan kurumsal yönetimin önemli bir

parçası da nitelikli insan kaynağıdır. Bu noktada bankalar tarafından talep edilen bilgi, belge ve verilerin sağlanmasında önemli bir araç olan uluslararası kabul görmüş mali tabloların üretilmesi ve uluslar arası rekabet imkânının oluşmasına hizmet edebilmek için düzgün bir bilgi akışını sağlamak amacıyla raporlama ve veri tabanı yönetimi konusunda teknolojik alt yapının sağlanması ve bu yapıya uygun yeterli ve sağlıklı bilgiyi sunabilecek uzman kişilerin istihdam edilmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2007: 66).

KOBİ'lerde bağımsız denetim uygulamaları yaygınlaşacaktır. Günümüzde sadece banka ve aracı kurumlar için zorunlu olan iç denetim, Basel II ilkeleri ile birlikte aranan bir özellik haline gelecektir. Bu nedenle işletmeler iç kontrol sistemi ve iç denetim birimi oluşturmaya yönelik çalışmalar yoğunlaşacaktır. Basel II düzenlemelerinin temelini oluşturan risk yönetimi konusunun sadece bankaları ilgilendirmediğinden önceki bölümlerde bahsetmiştik. Bankalar veya bağımsız derecelendirme kuruluşları tarafından firmanın risklilik seviyesi ölçülürken sadece firmanın taşıdığı riskler değil, firmanın bu riskleri yönetmek adına neler yaptığı da göz önüne alınır. Neticede risk odaklı fiyatlama risklerin toplamı ve bu riskleri yönetebilmek adına yapılanların beraberce değerlendirilmesi ile bulunacak "Net" risk seviyesine bağlı olacaktır (Kendirli vd., 2008: 72; TBB, 2005: 21). İç denetim ve risk yönetimi konusunda da uzmanlaşmayı sağlamak üzere nitelikli insan kaynağına yatırım burada önemli olmaktadır.

Uyum sürecinde KOBİ'lerdeki mevcut çalışanların eğitim projeleri ile desteklenmesi, eğitim düzeyi yüksek kişilerin KOBİ'lerde istihdam edilmesi, uzman kişi ve kuruluşlardan danışmanlık hizmetleri alınması, kurumsal yönetim ve risk yönetim kültürünün en üst yöneticiden tüm çalışanlara kadar yerleştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması gerekmekte ve ilerleyen yıllarda KOBİ'lerin istihdam anlayışının bu yönde değişeceği öngörülmektedir.

Kurumsal yönetim ilkelerinden biri olan şeffaflık ilkesi ve kurumsal yönetim anlayışını benimseyen ve uygulayan KOBİ'ler sayesinde kayıt dışı istihdam oranı düşecektir. Kayıt dışı istihdam oranının düşmesi kayıt altına alınan KOBİ çalışanlarını artıracığı için KOBİ'lerin istihdam içindeki payında artış olacaktır. Kayıt dışı istihdamın azalması ile çalışan sayısı kriterine göre yapılan KOBİ sınıflandırmalarında ölçek değişimleri olacaktır. İstihdam destek

kredileri ile nitelikli eleman desteğinin yarattığı istihdam oranlarını⁴ göz önünde bulundurursak, yüksek maliyetler nedeniyle uzman insan kaynağı yatırımı yapamayan KOBİ'lerin devlet teşvik ve destekleri ile de desteklenmeye devam edilmesi Basel II öncesinde nitelikli insan kaynağının yaratılabilmesi için atılması gereken önemli bir adım olmaktadır.

Sonuç olarak, kredilendirme sürecini belirleyen fazla sayıda değişkenin olduğu dikkate alındığında, KOBİ'lerin Basel II düzenlemelerinden etkilenme oranı ve şekli KOBİ'lerin mali yapıları yanında yönetim yapılarına ve değişen şartlara uyum sağlayabilme yeteneklerine bağlıdır.

Daha iyi koşullarla kredilendirilme için yüksek bir derecelendirme notunun gereği olan kurumsal yönetimin önemli bir parçası da nitelikli insan kaynağının işletmede varlığıdır. Bu noktada bankalar tarafından talep edilen bilgi, belge ve verilerin sağlanmasında önemli bir araç olan uluslararası kabul görmüş mali tabloların üretilmesi ve bilgi akışını sağlamak amacıyla raporlama ve veri tabanı yönetimi konusunda teknolojik alt yapının sağlanması ve bu yapıya uygun yeterli ve sağlıklı bilgiyi sunabilecek uzman kişilerin istihdam edilmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2007). Bunun bir sonucu olarak nitelikli insan kaynağına olan ihtiyaç artacak ve bunun yanında iyi yönetilen KOBİ'lerin rekabet gücünde de dolaylı bir artış olacaktır. Kurumsal yönetim ilkelerinden biri olan şeffaflık ilkesi sayesinde kurumsal yönetim anlayışını benimseyen KOBİ'lerde kayıt dışı istihdam oranında da düşüş olacaktır.

II. KOBİ'lerin BASEL KRİTERLERİNİN ETKİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

A. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Türkiye'de 1960'lı yıllarda organize sanayi bölgeleri kurulmaya başlanmıştır. Konya'da ilk organize sanayi bölgesi 1967 yılında, II. Organize Sanayi Bölgesi 1976 yılında ve son olarak da III. Organize Sanayi Bölgesi 1995 yılında kurulmuştur. IV. Organize Sanayi Bölgesi ve Konya'nın diğer ilçelerinde de organize sanayi bölgelerinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Konya'daki gelişmiş sektörlerin başında, otomotiv yan sanayi ve makine

⁴ Bu konu hakkında daha detaylı bilgiye <http://www.treasury.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Hazine%20Web/Arastirma%20Yayin/S%C3%BCreli%20Yay%C4%B1nlar/Kobi%20Raporu/KOB%C4%B0%20Raporu-2007.doc> adresinden ulaşılabilir.

sanayi gelmektedir. Tarım alet makineleri imalat sanayi, plastik boya ve kimya sanayi, döküm sanayi, inşaat malzemeleri sanayi, kağıt ve ambalaj sanayi, gıda ve ayakkabıcılık sektörü diğer gelişmiş sektörleridir. Konya sanayisi hızla gelişen KOBİ'lere dayalı sanayi altyapısı ile bir KOBİ Başkenti konumundadır (KTO, 2007). Bu nedenle bankalar yanında önemli ölçüde KOBİ niteliğindeki firmaları etkileyecek olan Basel II'nin KOBİ başkenti olarak adlandırılan Konya'daki KOBİ'lere etkisinin ne yönde olacağını belirlenmesi oldukça önemli bir husus olmaktadır.

Çalışmanın amacı; banka-KOBİ ilişkilerini farklılaştıran Basel II kriterlerinin KOBİ'lere muhtemel etkilerinin neler olabileceği konusundaki düşüncelerini belirlemek, uygulamaya geçilmesi durumunda KOBİ'lerin Basel II'nin olumsuz etkilerinden korunmaları hususunda neler yapabileceği hususunda önerilerde bulunmaktır.

B. Araştırmanın Kapsamı Ve Yöntemi

Çalışma kapsamında Konya Organize Sanayi Bölgelerinde 20'ye yakın farklı sektörde faaliyet gösteren 466 firma evren olarak alınmış, bunlardan tesadüfi örnekleme tekniğiyle belirlenen 110 adet firma ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak bir anket yapılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 15.0 programında değerlendirilmiştir

C. Araştırma Bulguları

1. Araştırmaya Katılan Firmaların Genel Özellikleri

Araştırmaya katılan firmaların % 60'ı limited şirket; % 33,6'sı anonim şirket; % 0,9'u kolektif şirket ve % 5,5'i şahıs işletmesidir. % 10,1'i 1-5 yıl; % 11,9'u 6-9 yıl; % 18,3'ü 10-15 yıl; % 59,6'sı 15 yıldan fazla süredir faaliyet göstermektedir. Firmaların % 62,7'si aile üyeleri tarafından yönetilirken % 25,5'i ortaklar; % 11,8'i profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmektedir. Firmaların % 46,4'ünün finansman sorumlusu firma sahibi iken, % 53,6'sının finansman sorumlusu muhasebe ve idari işler departmanıdır.

Araştırmaya katılan firmaların yıllık net satış ciroları, Türkiye'deki KOBİ tanımına göre; % 15,5'inin yıllık cirosu 1 milyon TL veya daha az olup mikro işletme; % 49,1'i 1,1 milyon TL ile 5 milyon TL arası olup küçük işletme; % 26,4'ü 5,1 milyon TL ile 25 milyon TL

arası olup orta büyüklükteki işletme; % 8,2'si 25,1 milyon TL ile 50 milyon TL arası ve % 0,9'u 50,1 milyon TL ile 105 milyon TL arası olup büyük işletme sınıflandırmasındadır. Ancak Basel II KOBİ tanımına göre, 105 Milyon TL (50 Milyon Euro) altındaki tüm firmalar KOBİ olarak nitelendirileceği için tüm firmalar Basel II kriterlerine göre KOBİ sınıflandırmasındadır. KOBİ sınıflandırmasında olan tüm firmalar banka kredisi ile finansmanı tercih ettiklerinde kullanacakları kredi miktarı 1 milyon Euro'yu geçmiyorsa derecelendirme notu istenilmeden % 75 risk ağırlığı ile değerlendirileceklerdir. Bu da firmalar açısından değerlendirilme maliyetini indirgeyen önemli bir avantaj olmaktadır.

Araştırmaya katılan firmaların %20,9'una göre finansman sağlamada kredi çok önemli iken %62,7'sine göre çok önemli değil, %16,9'una göre ise hiç önemli değildir. Daha çok özsermaye ile finansmanı tercih ettikleri anlaşılan firmalar avantajlı koşullarda kredi bulamamaları yanında sık sık yaşanan ekonomik dalgalanmalar nedeniyle de banka kredisi ile finansmanı tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan firmaların sadece bir bankadan kullandıkları kredi miktarı ve birden fazla bankadan toplamda kullandıkları kredi miktarına baktığımız zaman kredi kullanımlarının çok kısıtlı olduğunu görmekteyiz. Her bir bankadan kullandıkları kredi miktarına göre; %97'si 2,1 Milyon TL (1 Milyon Euro) veya daha az; %3'ü ise 2,1 Milyon TL (1 Milyon Euro) 'den fazla kredi kullanmaktadır. Buna göre Basel II kriterlerinden yıllık ciro kriterine göre % 100'ü KOBİ olarak sınıflandırılan firmaların; kullandıkları kredi miktarına göre %97'si perakende KOBİ olurken, % 3'ü ise kurumsal KOBİ sınıflandırmasına girmektedir. % 3'ü oluşturan kurumsal KOBİ'ler uygulamaya geçilmesi durumunda her bir bankadaki kredi miktarı 2,1 Milyon TL (1 Milyon Euro) veya daha az olacak şekilde kredi kullanmayı tercih etmeleri durumunda % 75 risk ağırlığı ile değerlendirilecek olan firmanın bankanın ayırması gereken sermaye miktarının düşmesi ile kredi maliyeti düşecektir. Araştırmaya katılan firmalardan kredi kullanan firmaların tüm bankalardan kullandıkları kredi miktarlarına göre; %64,6'sı 1 milyon TL veya daha az; %15,2'si 1,1 milyon TL ile 2 milyon TL arası; %15,2'si 2,1 milyon TL ile 3 milyon TL arası; %2'si 3,1 milyon TL ile 4 milyon TL arası; %3'ü 4 milyon TL'den fazla kredi kullanmaktadırlar. Firmaların % 10'unun hiç kredi kullanmadığını ve kalan % 90'ının da

toplamda kullandıkları kredi miktarlarını dikkate alırsak, firmaların kredi ile finansmanı tercih etmediklerini görmekteyiz.

2. Araştırmaya Katılan Firmaların Basel II Değerlendirmeleri

Araştırmaya katılan firmaların %30,9 'u Basel II düzenlemelerinin kendilerini olumsuz , %55,5'i olumlu etkileyeceğini belirtirken %13,6'sı etkilemeyeceğini ifade etmiştir. Ancak bu firmaların Basel II düzenlemeleri konusunda bilgi sahipliği düzeyi oldukça düşüktür. Firmaların % 3,7'si tam olarak, % 13'ü büyük ölçüde Basel II düzenlemeleri konusunda bilgi sahibi iken % 45,4'ü sadece duyum sahibi, % 38'i hiçbir şekilde bilgi ve duyum sahibi değildir. Araştırma esnasında denekler, getirilen Basel II düzenlemeleri konusunda bilgilendirilerek, kriterlerin etkilerinin ne yönde olacağı hakkındaki düşünceleri alınmış ve aşağıda detaylı olarak bu düşüncelere yer verilmiştir.

a) Araştırmaya katılan firmaların Basel II düzenlemelerinin kredi teminatlarına etkisi hakkındaki düşünceleri

Basel II kriterleri kabul edilen teminatları değiştirmiştir. Daha önceden teminat olarak kabul edilen ve firmaların çokça kullandıkları müşteri çek ve senetleri ile ortak –grup şirketi kefaleti teminatlar arasından çıkarılmış, Basel II kriterleri, kapsamında bunların yerine; nakit, mevduat veya mevduat sertifikası, altın, borçlanma senetleri, ana endeksteği hisse senetleri, yatırım fonları, ana endeks dışında ancak organize piyasalarda işlem gören senetler ve gayrimenkul ipoteği teminat olarak kabul edilmiştir.

Araştırmaya katılan firmalardan, % 63,6'sı bu düzenlemenin KOBİ'lerin kredi teminini olumsuz etkileyeceğini, %19'u olumlu etkileyeceğini düşünürken, %17,4'ü hiç etkilemeyeceğini düşünmektedir. Bu durum teminatlandırma ile ilgili kriterlerin KOBİ'leri önemli ölçüde etkileyecek bir durum olduğu açıktır. Çünkü olumsuz etkileyeceğini düşünen firmalar nakit, mevduat veya mevduat sertifikası, altın, borçlanma senetleri, ana endeksteği hisse senetleri, yatırım fonları, ana endeks dışında ancak organize piyasalarda işlem gören senetler ve gayrimenkul ipoteği gibi kabul edilen teminatlarını sağlayamayacaklarını belirtmişlerdir. Finansman sıkıntısı yaşayan çok dayıdaki KOBİ'nin söz konusu teminatları

risklerini(fiyatlarını) azaltıcı bir unsur olarak gösterememesi ve yeni teminat yapısına uyum sağlayamayacak olması, finansman sıkıntılarını, artan kredi fiyatları nedeniyle, daha da artıracaktır.

b) Araştırmaya katılan firmaların Basel II düzenlemelerinin kredi maliyetlerine etkisi konusundaki düşünceleri

Basel II düzenlemelerine göre, firmaların kredi maliyetlerini düşürebilmeleri için kurumsal yönetim ilkelerinden şeffaflık, hesap verilebilirlik, sorumluluk ve adillik ilkelerine uygun şekilde faaliyette bulunmaları gerekmektedir. Basel II uygulaması ile uluslararası standartlarda güvenilir mali tablolar üreten firmalar bankalardan daha kolay ve daha avantajlı kredi alabileceklerdir. Diğer taraftan firmaların, bankadan kullandığı kredilere, derecelendirme kuruluşlarından aldıkları puanlara göre faiz uygulanacaktır. Basel II ile getirilen firmaların derecelendirilmesi esnasında, finansal yapısı incelenirken kayıt dışı faaliyette bulunan firmaların yeterli özsermaye ve aktif büyüklüğüne sahip olmamaları nedeniyle kredi imkânları önemli ölçüde daralırken firmaların kredi maliyetlerinde de ciddi artış olacaktır. Derecelendirme yapılması durumunda iyi bir kredi notuna sahip olamayan firmaların kredi maliyeti artacaktır.

Araştırmaya katılan firmaların % 66,3'ü; kurumsal yönetim ilkelerine uygun davranmanın zorunlu hale getirilmesinin kredi maliyetlerini olumlu yönde(azaltıcı) etkileyeceğini, bu nedenle de kurumsallaşma yönünde çalışmalarının devam ettiğini belirtirken, yalnız %12 si olumsuz yönde etkileyeceğini ve kurumsal bir firma olmamaları nedeniyle kredi maliyetlerinin artacağını belirtmişlerdir. Geriye kalan %21,7 ise bu düzenlemenin kredi maliyetine hiç etkisinin olmayacağını ifade etmiştir

Diğer taraftan araştırmaya katılan firmaları %55,5'i derecelendirmenin mecbur tutulmasının kredi maliyetlerine etkisinin olmayacağını ifade ederken, %25,5'i olumsuz etkileyeceğini, %19'u ise olumlu etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan firmaların %74,6'sı uluslararası standartlarda güvenilir mali tablolar hazırlamanın kredi maliyetlerini olumlu etkileyeceğini belirtirken %8,2'si olumsuz etkileyeceğini, %17,'si etkilemeyeceğini ifade etmiştir. Buna göre firmalar uluslararası standartlara uygun tabloların hazırlanmasında ve

gerekli bilgilerin ilgili kuruluşlara zamanında, yeterli, güvenilir ve sağlıklı bir şekilde sunulması hususunda oldukça arzuludurlar.

Araştırmaya katılan firmaların %40,9'u Basel II düzenlemelerinin; kayıt dışı faaliyetlerini kayıt altına alacağı için, kredi imkânlarının artırmasına ve kredi maliyetlerinin azalmasına olumlu etki sağlayacağını düşünürken, %28,1'olumsuz etkileyeceğini %31'i ise hiç etkilemeyeceğini düşünmektedir. Buna göre Basel kriterleri firmaların kayıt dışı faaliyetlerini en aza indirmek için önemli bir araç olarak kullanılabilir.

c) Araştırmaya katılan firmaların Basel II düzenlemelerinin istihdama etkisi hakkındaki düşünceleri

Basel II'ye uyum sürecinde firmaların iyi bir derecelendirme notu alabilmeleri için mali yapıları ile yönetsel yapılarındaki tüm bu düzenlemelerin bir gereği olarak alanında uzman kişilerin firmalarda istihdam edilmesi önemli bir unsur olmaktadır. Araştırmaya katılan firmaların %59,1'i Basel Düzenlemesinin firmaların uzman istihdamına olumlu katkı sağlayacağını söylerken %7,3'ü olumsuz etkileyeceğini % 33,6'sı hiçbir etki yapmayacağını ifade etmiştir. Buna göre firmaların yarısından fazlası uzman insan kaynağına önem veren ve uzam insan kaynağının firmalarına önemli katkılar sağlayacağına inanan firmalardan oluşmaktadır. Bu nedenle firmalar Basel sürecine uyumu kolaylaştıracak olan uzman insan kaynağına yatırım yapmayı tercih eder konumdadırlar.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araştırma sonuçlarına göre KOBİ'lerin %83,4 ü Basel Düzenlemeleri konusunda yeterli bilgiye sahip değil ve %30,9'u Basel düzenlemelerinin kendilerini olumsuz etkileyeceğini düşünmektedir. Bu olumsuz etkileyeceği yönündeki düşünce özellikle kredi teminatlandırması konusundadır. Bankacılık sektöründe uyumlaştırma yönünde yoğun çalışmalar devam ederken reel sektörde bu farkındalığın yakalanamamış olması önemli bir eksikliklerdir. Olumsuz etkileyeceği düşüncesinin temelinde de bu farkındalığın olmaması yatmaktadır. Bilgilendirme ve farkındalık yaratma konusunda en önemli görev en başta bankalara düşmektedir. Bankalar müşterilerini Basel II konusunda bilgilendirmeli ve uyum için yapılması gerekenler noktasında

destek vermelilerdir. Çünkü hem bankalar hem firmalar bu sürece aynı düzeyde uyumlu olduğu sürece Basel II tüm birimler için bir fırsat olacaktır.

Araştırma sonuçlarına göre KOBİ'lerin % 63,6'sı kredi teminatları konusundaki Basel II düzenlemelerinin kredi teminini olumsuz etkileyeceğini ifade etmiştir. Bunun nedeni Basel kriterleri ile getirilen teminatların işletmelere sağlayacağı katkılar konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Bu durumda birçok firma yüksek kredi maliyetleri nedeniyle banka kredisi ile finansmandan diğer finansman yöntemlerine yöneleceği söylenebilir. Banka kredisi kullanmak isteyen firmaların Basel II'ye geçilmeden önce istenilen teminat araçlarına yatırım yapması hem güçlü bir yapıya kavuşmaları hem de kredi maliyetlerini düşürebilmeleri için oldukça faydalı olacaktır.

Araştırmaya katılan firmaların %66,3'ü Basel Kriterlerinin KOBİ'lerin kurumsallaşmasına olumlu katkı sağlayacağını, %74,6'sı uluslararası standartlara uygun mali tablo hazırlamalarını teşvik edeceğini, %40,9'u kayıt dışılığı azaltacağını ifade etmişlerdir. Bankaların özellikle kriz dönemlerinde öncelikli olarak daha güvenilir kaynaklara yönelip KOBİ kredilerini kısıtım veya yüksek faizli krediler ile sermaye yapılarını korumaya çalıştıklarını görmekteyiz. Basel II bu açıdan reel sektöre getirdiği kurumsallaşma anlayışı ile KOBİ'leri de güvenilir kurumlar haline getirecek bir fırsat olarak görülürse, hem KOBİ'ler daha az finansman sorunu yaşayacak hem de uluslararası düzenlemelere uyumları neticesinde küresel rekabet ortamında da başarıyı yakalayabileceklerdir.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, Raymond (2007), The Credit Scoring Toolkit: Theory and Practice for Retail Credit Risk Management and Decision Automation, Oxford University Press Inc.p.5
- ARAS, Güler (2007), Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları. Deloitte CEO/CFO Serisi, http://www.deloitte.com/view/tr_TR/tr/hizmetlerimiz/danismanlik/article/c9543b531a2fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, Erişim Tarihi: 05.04.2009.
- ARSLAN, İbrahim (2007), "Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 18, ss.49-66.

-
- ATO (Ankara Ticaret Odası) (2007), BASEL II: KOBİ'lerin Kredi Riski ve Derecelendirilmesi. Yorum Basın Yayın Sanayii Ltd. Şti. s.53.
- BABUŞCU, Şenol (2005), "Basel II ve Şirketler Üzerindeki Etkileri", ASOMEDYA Dergisi, Ekim (2005/Dosya)
- BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) (June 2006), International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: A Revised Framework. (<http://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>), Erişim Tarihi: 15.04.2010.
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu). (Haziran 2008). Basel - II Uygulamasının Ertelenmesine İlişkin Basın Açıklaması. Sayı: 2008/15. (<http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/default.aspx>), Erişim Tarihi: 14.04.2010.
- ÇELİK, Faik, KIZIL, İhsan (2008), "Banka Sermaye Yeterliliğinde Basel II Yaklaşımı ve Türk Bankacılığı", Doğu Üniversitesi Dergisi, 9 (1) Ocak 2008, ss. 19-34.
- EC (European Commission) (2005a), The New SME Definiton: User Guide and Model Declaration, Enterprise and Industry Publications.
- EC (European Comission) (2005b), How to Deal with the New Rating Culture. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=2078. Erişim Tarihi: 03.04.2009.
- EKİNCİ, Mehmet B. (2003), Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin (KOBİ) Kurumsal Gelişimi ve Finansal Sorunları, ASKON, İstanbul, ss.46-47
- KENDİRLİ, Selçuk, ÇAĞIRAN, Hülya , ŞANÖZ, Fatih (2008), Finansal Piyasalar ve Basel II: Yönetmel ve Mali Açından Çorum KOBİ'lerine Muhtemel Etkileri. Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi Bildiriler Kitabı. İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs 2008 İzmir, ss.68-77.
- KTO (Konya Ticaret Odası) (2007), Konya İli Sosyo-Ekonomik Görünümü. Konya: Etüd-Araştırma Servisi,(8 Aralık 2007). (http://www.kto.org.tr/dosya/rapor/Konya_sosyo_ekonomik.pdf), Erişim Tarihi: 27.10.2009.

-
- SANAYİ ve Ticaret Bakanlığı. (Nisan 2008). KOSGEB 2008-2012 Stratejik Planı. <http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/KOSGEBSP0812.pdf>, Erişim Tarihi: 15.05.2009.
- SUNDMACHER, Maïke, ELLİS, Craig (2008), Economic Capital, Loan Pricing and Ratings Arbitrage, 13th Finsia-Melbourne Centre for Financial Studies Banking and Finance Conference: Risks, Governance And Regulation in a Transforming Financial World, 29 - 30 September 2008, s.5.
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği). (Eylül 2005), Risk Yönetimi ve Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri 3. Baskı, TBB Basel II Yönlendirme Komitesi s.238.
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği), Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu (2006), Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri. Bankacılar Dergisi (58), ss.3-62.
- TÜSİAD (2002), Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi. Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneđi 12 (336). U.S. Department of State. (2009). The History of Small Business. http://economics.about.com/od/smallbigbusiness/a/small_business.htm, Erişim Tarihi: 22.10.2009.
- UYAR, Süleyman , AYGÖREN, Hakan (2006), Basel II İlkelerinin KOBİ'lere Olası Etkileri: Finansman Maliyet Finansal Raporlama ve Muhasebe Açısından Değerlendirme. Mali Çözüm İSMMMOMO Yayın Organı, Ağustos – Eylül – Ekim (77), ss.52-70.
- YILMAZ Biçen Hatice, SELİMOĞLU, Emel (2008), Bursa İlinde Faaliyet Gösteren KOBİ'lerin Basel II'ye Geçiş Sürecinde Yaşayabilecekleri Zorluklar ve Çözüm Önerileri. Basel II'ye Geçiş Öncesi KOBİ'lerde Genel Durum Değerlendirilmesi Bildiriler Kitabı, İzmir Ekonomi Üniversitesi, 2-4 Mayıs 2008, ss. 125-134.
- YILMAZ Biçen Hatice (2007), Basel II ve KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi 3(1). (<http://www.paradoks.org>), Erişim Tarihi: 15.04.2010.
- YÜKSEL, Ayhan. (2005), Basel II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme ve Kurumu, Araştırma Raporları: 4.s. 16.